

Asia: E 61/2019 vp Valtioneuvoston selvitys: EU:n komission tiedonanto vihreän kehityksen ohjelmasta (Green deal) 11.12.2019

<https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/E+61/2019>

Teema: Kaupunkien ja kuntien sekä kansanterveyden rooli Euroopan vihreässä siirtymässä. Valiokuntaa kiinnostaa alueiden, kaupunkien ja kuntien rooli Euroopan vihreässä siirtymässä.

Kiitos mahdollisuudesta antaa lausunto vihreän kehityksen ohjelmasta. Omassa lausunnossani arvioin erityisesti vihreän kehityksen ohjelman vaikutuksia pieniin kuntiin Suomessa. Olen Suomen Kuntaliiton Pienten kuntien verkoston puheenjohtaja ja pyrin lausunnossani huomioimaan näiden hyvin erilaisten alle 10 000 asukkaan kuntien näkökulmia. Suomen kunnista 196:ssa on alle 10 000 asukasta eli suurin osa Suomen kunnista on pieniä kuntia. Näissä kunnissa asuu noin kuudesosa suomalaisista. Kunnilla on merkittävä mahdollisuus vaikuttaa tulevien vuosikymmenten päästöihin energiantuotannon, rakentamisen, kaavoituksen, liikennejärjestelmien suunnittelun ja julkisten hankintojen kautta. Myös pienillä kunnilla on iso merkitys ilmastotavoitteiden toteuttamisessa ja moni pieni kuntakin on asettanut itselleen kunnianhimoisia ilmasto- tai hiilineutraaliustavoitteita. Tavoitteiden saavuttaminen voi olla pienissä kunnissa jopa helpompaa pienelläkin lisäresurssilla verrattuna isoihin kaupunkeihin. Pienten kuntien roolia ilmastotyössä ei pidä vähätellä. Moni pieni kunta on kooltaan suuri ja kuntien alueilla sijaistee valtaosa Suomen luonnonvaroista ja hiilinieluista. Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen ja jatkojalostaminen ovat tärkeä näkökulma vihreään kehitykseen.

Tavoitteet

Vihreän kehityksen ohjelman tavoitteet ovat tärkeitä ja tarjoavat hyvän mahdollisuuden elinvoimaisuuden lisäämiseen Suomessa ja etenkin pienissä kunnissa, mikäli toimenpiteet viedään oikealla tavalla ja riittävän joustavassa aikataulussa eteenpäin. Ilmastotavoitteiden toimeenpanoon liittyvät paikallistason valinnat ja investoinnit (esimerkiksi maankäyttö, energiantuotanto) edellyttävät ratkaisujen ympäristö-, terveys- ja talousvaikutusten kokonaisvaltaista tarkastelua ja luottamusta pitkän aikavälin tavoitteisiin. Ilmasto- ja energiapolitiikan toimeenpanossa tulee hyödyntää ohjauskeinoja monipuolisesti. Sopimuksellisuus, kumppanuudet ja muut kannustinelementit ovat osoittautuneet tuloksellisiksi paikallisen ilmasto- ja energiatehokkuustyön vauhdittamisessa. ***Tavoitteena tulee olla paikallisten resurssien resurssiviisas käyttö ja puhdas ympäristö sekä olemassa olevista mahdollisuuksien jatkojalostaminen paikallisesti elinvoimaksi.*** Maaseutumaisten pienten kuntien resurssit ovat tärkeä osa vihreän kehityksen ohjelman ratkaisuja. Kestävän kehityksen mukainen toiminta, jossa taloudellinen ja sosiaalinen hyöty luonnonvarojen hyödyntämisestä jää paikallisille ihmisille on olennaista. Suomalainen maaseutu ei saa olla siirtomaa-asemassa.

Kuntien rooli

Kunnilla on hyvä mahdollisuus toimia vihreän siirtymään edesauttajana tuntiessaan paikalliset olosuhteet ja toimijat. Panostus verkostomaisen toiminnan kehittämiseen kunnissa esimerkiksi henkilöstöresurssien muodossa toisi varmasti moninkertaiset hyödyt suhteessa panokseen. Uudistusten eteenpäin vieminen ei voi olla pelkästään erikseen haettavan hankerahoituksen varassa, koska pienissä kunnissa hankehakuihin tai hankkeiden läpiviemiseen ei välttämättä ole osaamista, henkilöstöresurssia tai omarahoitusosuutta.

Tarvitaan win-win-win-ajattelua, jossa kunta – elinkeinoelämä – ja ympäristö kaikki hyötyvät. Parhaimmassa tapauksessa pystytään vielä kehittämään ihmislähtöisiä ratkaisuja kuluttajien tarpeisiin ja motivoida heitä myös edistämään vähähiilisiä ja kiertotaloutta edistäviä ratkaisuja (vrt. esim. Lapinjärven EAKR-hanke Resurssiviisaaksi ihmislähtöisin keinoin tai Kuhmon kaupungin hallinnoima Woodpolis 2020-hanke, joka sekin EAKR-rahoitteinen).

Kuntien rooli ympäristönsuojeluviranomaisena on merkittävä ja enemmän tukea pienissä kunnissa tarvitaan kenties yhteistyön edistämiseen ja henkilöstöresursseihin kuin asenteisiin tai osaamiseen sinänsä. Sitovuustason tulisi olla myös enemmän kansallinen kuin EU:n tasoinen Suomen ollessa näissä asioissa huomattavasti monia EU-maita edellä. Toiminta voidaan kytkeä yhteen myös maakunnallisen älykkään erikoistumisen strategian kanssa ja rajakunnissa Vihreän vyöhykkeen (Green Belt) -toimintamalliin ja rajat ylittävään CBC-rahoitukseen.

Pienten kuntien mahdollisuudet

Suomen kunnat ovat tällä hetkellä haastavassa tilanteessa. Vuoden 2019 tilinpäätökset olivat ennätysmäärässä kuntia alijäämäiset ja vuonna 2020 Suomeen iskenyt koronapandemia on entisestään vaikeuttanut kuntien taloudellista asemaa. Taloudelliset haasteet kohdentuvat erityisesti pieniin kuntiin, joissa suuressa osin on laskeva väkiluku sekä heikentynyt huoltosuhde väestön ikääntymisestä johtuen. Toisaalta suurin osa Suomen pienistä kunnista sijaitsee maaseudulla, jolloin vihreän kehityksen ohjelma voisi olla pienille kunnille myös mahdollisuus.

Biotalous ja monisyklinen kiertotalous tarjoaa pienille kunnille etenkin maaseudulla mahdollisuuden kehittää uutta liiketoimintaa ja palveluja alueellaan. Näiden mahdollisuuksien hyötykäyttöön ottamisella olisi iso merkitys niin Suomen kuin kuntienkin talouden kannalta. Esimerkiksi puurakentamista lisäämällä myös julkisessa rakentamisessa voitaisiin lisätä paikallista elinvoimaa sekä edistää ilmastotavoitteita.

Innovaatorahoitusta tulisi kohdentaa myös pieniin kuntiin. Kunnat voivat tarjota kiertotalouden alustoja, esimerkiksi kaavoittaa ja luoda liiketoiminta-alueita sekä osaamiskeskittymiä, joilla julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä voidaan edistää. Kunnat voivat luoda uudenlaisia ekosysteemejä, joissa erilaiset toimijat hyötyvät toistensa toiminnasta. Biokiertotalouden osalta potentiaalisimmat yrityspaikat voivat löytyä juuri pienistä kunnista. Tämän vuoksi on äärimmäisen tärkeää, että valtio ei tee sopimuksellista yhteistyötä vain suurten kaupunkien kanssa vaan kytkee pienet kunnat osaksi sopimuksellisuutta esimerkiksi siltasopimuksen kaltaisilla maakunnallisilla sopimuksilla.

Energiantuotanto ja kiinteistöt

Suomessa on hyvät mahdollisuudet toteuttaa koko maan kattavasti vihreän energian käyttöönotto lämmöntuotannossa. Esimerkiksi Lapinjärvellä on pystytty siirtämään lähes kaikki kunnan kiinteistöt omaan hakekaukolämpöön ja tällä on laskettu olevan merkittäviä vaikutuksia mm. kunnan kustannuksiin, työllisyyteen ja paikalliseen elinvoimaan.

Energia ratkaisuihin tulee kuitenkin muistaa etenkin pienten kuntien taloudelliset haasteet, jolloin siirtymäaika tulot eivät voi olla liian nopeita ja myös käytöstä poistettavien järjestelmien osalta tulee huomioida mm. poistovaikutukset. Sama koskee myös siirtymää energiatehokkaisiin kiinteistöihin. Mikäli halutaan pysyä kireässä aikataulussa, on kuntien osalta muutettava käytöstä poistuvien kiinteistöjen ja järjestelmien alaskirjaamisen vaikutuksia kunnan tulokseen. Myös investointeihin tulee suunnata kohdennettuja investointiavustuksia ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

Kuntien velkataakan kohtuutonta kasvattamista tulisi pyrkiä välttämään. Uudenlaiseen malliin siirtyminen pitäisi pyrkiä tekemään samalla, kun jo käytössä olevat kiinteistöt ovat käyttökänsä päässä. Tulisikin panostaa siis erityisesti energiatehokkuus-hankkeisiin jo olemassa olevissa kiinteistöissä huomioiden olemassa oleva kuntien iso korjausvelka. Turhaa purkamista tulisi välttää ja purkumateriaalien hyödyntämiseen tulisi panostaa. Purkumateriaalien saatavuus on tällä hetkellä heikkoa paikallisesti ja pitäisi myös antaa kunnille osaamista sekä mahdollisuuksia purkumateriaalien käyttöön. Em. asioissa tarvitaan lisää osaamisresurssia etenkin pienissä kunnissa.

Jätevedenpuhdistus ja jätehuolto

Jätevedenpuhdistamot ovat kunnille kallis investointi. Monessa kunnassa puhdistamot ovat tiensä päässä. Tarvittaisiin kansallista kehittämistoimintaa tukemaan kuntien investointeja siten, että jätevedenpuhdistamojen uudistamisessa voitaisiin hyödyntää uusinta teknologiaa ja innovaatioita. Tukea investointeihin tarvittaisiin myös etenkin pienille kunnille.

Jätehuollon osalta Suomessa on käytössä useita paikallisia, hyvin toimivia jätehuollon monen kunnan yhteisiä järjestämistapoja. Yksityiskohtaisia jätekeräyksen säännöksiä tulisi harkita tarkkaan. Malleista tulee helposti päällekkäisiä nykyisten kanssa tai yksittäiselle kuluttajalle kalliita.

Liikenne ja yhteydet

Komissio laatii strategian kestävästä ja älykkäästä liikenteestä vuonna 2020. Strategian toimenpiteistä tulisi tehdä kokonaisvaltainen tarkastelu kunnille ja alueille. On tärkeää huomioida EU-maiden sekä myös Suomen sisäiset alueiden eroavaisuudet. Suomessa on pitkät etäisyydet, harvaan asuttua maaseutua ja pitkät kuljetusetäisyydet. Harvaan asutuissa kunnissa erityispiirteenä on laaja tieverkosto, mutta vähän maksajia. Sama koskee julkista liikennettä.

Liian tarkkaa sääntelyä tulee välttää. Paikallisilla ja alueellisilla julkisilla toimijoilla tulee olla harkintavaltaa sen suhteen, mitkä ovat paikallisiin olosuhteisiin sopivimmat kustannustehokkaimmat ratkaisut. Uusien päästövähennyskeinojen vaikutusten arvioinnissa on tärkeää kehittää ja ottaa käyttöön elinkaaritarkasteluja, jotta arviointinäkökulma ei ole liian suppea.

Suomessa on maaseudulla lähes kokonaan alas ajettu julkinen liikenne. Jopa Uudellamaalla julkisen liikenteen saavutettavuus on maaseutualueilla huonolla tasolla. Julkisen liikenteen vähäisyys tai olemattomuus johtaa siihen, että kyetäkseen käymään työssä, opiskelemaan, julkisissa tai muissa palveluissa, on henkilöllä välttämättä oltava oma auto. Useissa perheissä tarve on kahdelle autolle töiden suuntautuessa eri suuntiin tai esimerkiksi toisen asteen koulutukseen tulee huoltajien kuljettaa opiskelijoita. Yksityisautoilu on maaseudulla välttämättömyys, eikä sitä voida muuttaa vaikuttamalla arvomaailmaan tai lisäämällä sääntelyä.

Julkisen liikenteen kannattamattomuuden takia, sen lisääminen maaseudulla tuskin on enää tulevaisuutta. Tarvitaankin erityisesti panostuksia siihen, että Suomessa voidaan lisätä etenkin maaseudulla uudenlaisia ympäristöystävällisiä käyttövoimamuotoja yksityisautoiluun. Biokaasutuotannolle on monissa pienissä kunnissa hyvät mahdollisuudet, mutta tähän tarvitaan paljon selvitystyötä ja kannattavuuslaskelmia. Pienissä kunnissa tai yksittäisissä yrityksissä tähän ei ole resursseja. Kunnilla voi olla merkittävä rooli kerätä yhteen potentiaalisia biokaasutuotantoyrityksiä ja samalla tuottaa ilmastoviisaita ratkaisuja sekä lisätä maaseutuyritysten liiketoiminnan kannattavuutta. Lapinjärvellä on käynnissä kunnan hallinnoima ja ELY-keskuksen rahoittama yhteisyrityshanke, jossa selvitetään biokaasutuotannon aloittamista kunnassa. Tämä

on vaatinut pitkän prosessin ja ulkopuolisen rahoituksen toteutuakseen, mutta kertoo siitä, että myös pienillä kunnilla on hyvä mahdollisuus edistää ilmastotyötä alueen yrityksissä.

Yksityisautoilun vähentämiseen tulisi olla kovemmat tavoitteet niillä alueilla, missä on käytettävissä julkista liikennettä kuin niillä maaseutualueilla, joissa yksityisautoilu on välttämätöntä. Mikäli Suomessa saataisiin edistettyä biokaasutuotantoa, tulisi näiden laitteiden asennuksia käytettyihin autoihin sekä uusia biokaasukäyttöisiä autoja suosia verotuksellisesti, jotta siirtyminen fossiilisista polttoaineista olisi kuluttajien kannalta mahdollista. Tulisi myös kehittää erityisesti maaseutualueille sopivia yhteiskäyttöisiä ajoneuvopalveluita tai vuokraustoimintaa tai vastaavia MAAS-ratkaisuja.

Sähköautojen latauspisteiden leviämistä myös pieniin kuntiin ja pieniin taloyhtiöihin tulisi tukea taloudellisesti enemmän ja liian tiukat määräykset poistaa.

Nykyinen tie- ja rataverkko tulisi pitää kunnossa. TEN-T-rataverkkoa tulisi Suomessa laajentaa siten, että koko maassa olisi hyvät raideyhteydet. Nämä hankkeet eivät voi jäädä kuntien rahoitusvastuulle esim. ratayhtiöissä, koska silloin pienet kunnat jäävät huonompaan asemaan suuriin kaupunkeihin verrattuna. Ilmastonmuutos vaikuttaa myös teiden kuntoon, tienpitoon talviaikaan ja perusparannusvälin tihentymiseen. Kattavaa tieverkkoa tarvitaan puuteollisuuden ja maatalouden tarpeisiin. Myös matkailuelinkeino on riippuvainen yhteyksistä.

Pienten kuntien osalta haasteeksi voi muodostua valokuituyhteydet. Jo nyt useammassa kunnassa on jouduttu taloudellisiin vaikeuksiin valokuituhankkeisiin liittyvien takauksien lankeamisesta kunnille. Nämä taloudelliset riskit voivat estää kuntien mahdollisuudet tai halukkuuden edistää valokuituhankkeita alueillaan.

Kattavan ja riittävän nopean valokuituverkoston rakentaminen on maaseudun kannalta välttämättömyys. Pienet kunnat eivät voi enää kantaa tätä taloudellista riskiä. Unionin ja valtion rahoituksen turvaaminen investointeihin on välttämätöntä siellä, missä kaista ei rakennu markkinaehtoisesti. Vihreä siirtymä tarvitsee tuekseen toimivat tietoliikenneyhteydet ja paikkariippumattoman työn ja opetuksen käyttöönoton suomalaisessa yhteiskunnassa. Pienet kunnat voivat toimia tässä pilottialueina. Paikkariippumaton työ vähentää työmatkaliikennettä ja vähentää kaupungistumisen painetta. Kun paikkariippumattomaan työhön yhdistetään mahdollisuus perusopetuksen etäopetukseen, olemme lähellä uusia ja kaivattuja uuden mallin mukaisia ratkaisuja.

Maa- ja metsätalous sekä ruuantuotanto

Suomen ruokatuotanto tapahtuu maaseudulla ja suurelta osin pienissä kunnissa. Maa- ja metsätalous ovat merkittävässä roolissa pienten kuntien työmarkkinoita ja elinvoimaa. EU:n vihreän kehityksen ohjelman ei ole syytä heikentää kotimaisen ruuantuotannon asemaa vaan päinvastoin vahvistaa sitä. Paikallisuus on ruuantuotannossa paitsi ekologinen myös elinvoimainen valinta. Viime kuukausien esimerkki globaalista kriisistä puoltaa myös kotimaisen, paikallisen ruuantuotannon kehittämistä ja tukemista sekä varautumisen että taloudellisuuden näkökulmasta.

Maanviljelijöillä on suuri halu kehittää ympäristöystävällistä liiketoimintaa ja heillä on myös siihen osaamista. Kun ennakkoluulottomia ilmastoviisaita ratkaisuja saadaan levitettyä kattavasti viljelijöille Suomessa, on siitä suurta hyötyä niin pienille kunnille kuin yrittäjille ja koko maalle. Suomessa ollaan näissä asioissa edelläkävijöitä. Tulisi nostaa Suomessa tehtyjä toimenpiteitä kattavammin esille ja nostaa suomalaisen ruuantuotannon roolia ja arvostusta. Ekologiset lannoitteet ja viljelytavat (esim. hiiliviljely) edistävät ilmastotavoitteita merkittävällä tavalla. Metsätalouden puolella Metsäkeskus ja paikalliset

metsänhoitoyhdistykset tekevät tärkeää työtä ilmastoviisaiden metsänhoitoratkaisujen edistämiseksi Suomessa. Puutuoteteollisuuden kehittyminen tapahtuu juurikin pienissä ja maaseutumaisissa kunnissa. Osaamista kehittämiseen on saatu EU-hankkeiden kautta.

Kunnat ovat merkittävässä roolissa kaavoittajina ja metsänomistajina. Kunnissa tarvitaan edelleen osaamista metsätalouden puolelta, jotta nämä hiilinielut saadaan mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön ja huomioidaan tehokas metsänkäyttö osana ilmastotyötä.

Luonto ja matkailu

Pienten kuntien alueelta löytyy Suomen merkittävimmät matkailuluontokohteet. Kunnilla on kykyä ja halua tehdä monipuolisia luonnon monimuotoisuutta turvaavia toimia. Luonto on kunnille paitsi tärkeä arvo, myös elinvoimaisuuden lähde. Tämä on syytä huomioida myös esim. biodiversiteettistrategiassa. Pienet kunnat eivät useinkaan ole pinta-alaltaan pieniä. Näistä voisi löytyä maa-alueita hyödynnettäviksi esim. metsänistutukseen, biodiversiteetin lisäämiseen. Näistä voisi pieni kunta saada myös tuloa.

Itä- ja Pohjois-Suomen pienet ja harvaan asutut kunnat ovat jo nyt vahvasti suojeltuja maapinta-alaltaan. Suojelualueiden määrä nykyisellään on näiden kuntien näkökulmasta riittävä. Monien kuntien alueella voidaan kuitenkin edelleen lisätä toimia luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Tällaisia toimia ovat mm. vieraslajien torjuntaohjelma tai metsänhoitosuunnitelmat, jotka huomioivat lajiston.

Kiertotalous kouluihin

Kuntien rooli koulutuksen järjestäjänä on merkittävä uudenlaisen asenneilmapiirin ja osaamisen kehittämisessä. Pieniin kuntiin tulisi tehdä panostuksia, jotta kouluissa voitaisiin toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti ja sitä kautta antaa asenneoppia tukemaan ilmastotavoitteita. Ilmastomuutos ei kuitenkaan voi olla lähestymisen ainut näkökulma. Kestävän kehityksen mukainen ajattelu tuo syvyyttä ja mahdollisuuden lapsille ja nuorille itse olla aktiivinen toimija. Kiertotalouskasvatus tulisi tarjota kaikkiin Suomen kouluihin.

Julkiset hankinnat

Julkiset hankinnat ovat hyvä keino edistää kiertotaloutta, vähähiilisyyttä ja kierrätysmateriaalien käyttöä. Paras keino edistää ilmastoviisaita hankintoja on antaa kunnille koulutusta ja resursseja hankintojen tekemiseen. On tärkeää osata arvioida hankintojen pitkäkestoisia vaikutuksia sekä esimerkiksi panostaa siihen, että jo tuotteen valmistuksen tai rakennuksen rakentamisen yhteydessä pohditaan koko esineen tai rakennuksen käyttökaari ja kierrätettävyyttä. Hankinnoissa tulee muistaa sosiaalinen, taloudellinen ja ympäristönäkökulma. Paikallisten yritysten mahdollisuuksia tuottaa palvelut kestävän kehityksen mukaisin kriteerein tulee lisätä.

Kierrätyksen osalta kunnille tarjotaan myös palveluita, jotka eivät ole kiertotalouden toimintaperiaatteiden mukaisia, mutta markkinoidaan ympäristöviisaina ratkaisuja – esimerkiksi kierrätystietokoneet, jotka päätyvät Suomen ulkopuolelle tiedossa olevien kierrätysketjujen ulkopuolelle. Laitteiden kierrättäminen pitäisi pyrkiä toteuttamaan paikallisesti ja lähellä hankintapaikkoja. Hankintojen toteuttamisen pitäisi olla mahdollisimman yksinkertaista ja byrokratian lisäämistä pitäisi pyrkiä välttämään.

Paikallisesti ja lähellä

Komissio antoi 14.1.2020 Green Deal -kokonaisuuteen liittyvän asetusesityksen oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (Just Transition Fund). On tärkeää, että uusi rahasto on osa kansallista rakennerahasto-ohjelman toteutusta ja sen kautta rahoitettavat toimet kytkeytyvät tiiviisti

paikallistalouden uusien mahdollisuuksien löytämiseen sekä vähähiilisten innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen ja investointien toteuttamiseen yhteistyössä kuntien kanssa. Rahasto on kohdennettava negatiivisten vaikutusten alueille paikallisesti arvioiden koko maan tilanne.

Vihreämpää ja vähähiilisempää Eurooppaa tavoiteltaessa on tärkeää turvata paikalliset mahdollisuudet jatkaa ilmasto- ja kiertotaloustoimien kehittämistä. Sääntöjen ja toteutuksen tulee olla subsidiariteettiperiaatteen mukaisesti oikealla tasolla. EU:n tai jäsenvaltion tasolla ei tule päättää asioista, jotka kuuluvat päätettäväksi paikallis- tai aluetasolla. Paikallisten ja alueellisten vahvuuksien ja mahdollisuuksien pohjalta pystytään tekemään tuloksekasta sekä erityispiirteet huomioivaa kehittämistyötä myös seuraavalla EU:n ohjelmakaudella.

On äärimmäisen tärkeää, että alue- ja rakennepolitiikan sekä yhteisen maatalouspolitiikan rahoitukseen ei tehdä leikkauksia seuraavalle ohjelmakaudelle, jotta voidaan turvata tehokas kehittämistoiminta myös tulevaisuudessa myös pienissä kunnissa. Harvaan asutun maaseudun asema on tunnistettava myös tulevaisuudessa.

Älykkään erikoistumisen strategiat ovat myös seuraavalla ohjelmakaudella keskeisiä alueellisia kasvun ja innovaatioiden edistämisen välineitä koko Suomessa. Älykästä erikoistumista ja innovaatiotoimintaa tapahtuu ja tulee edistää koko maassa, myös pienissä kunnissa. Työllisyyden edistämisen lisäksi tulisi huomioida myös työvoiman saatavuus, jonka haasteet paikoitellen jo haittaavat pienten kuntien kehittämistoimintaa ja yritysten kasvua.

Pienet kunnat mukaan ilmastotyöhön

On tärkeää ottaa kunnat – ja myös pienet kunnat – mukaan ilmasto- ja kiertotaloustyöhön. Parhaimpiin tuloksiin päästään noudattamalla läheisyysperiaatetta ja osallistamalla ihmiset, yritykset ja kaikki kunnat tähän meidän yhteiseen haasteeseemme ja sen ratkaisemiseen paikallisista voimavaroista ja toimintaedellytyksistä ponnistaen. Tulee mahdollistaa paikallistason kustannustehokkaat, erilaisiin olosuhteisiin soveltuvat ratkaisut. Tarvitaan ohjausta ja sääntelyä, mutta vielä enemmän motivointia, oikeaa tietoa, koulutusta ja resursointia uudella tavalla tekemiseen.

Tiina Heikka, kunnanjohtaja

Lapinjärven kunta

Suomen Kuntaliiton Pienten kuntien verkoston puheenjohtaja